

פרשת לך לך

גליון תק"ז

שנה י"א

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

בעולם הבא יש לאדם רק את המעשים טובים שעשה בעוה"ז

עד שהוא עומד בבחייתו, בא אליו אדם אחד שהיה מכיר אותו ורואהו לעתים רחוקות. פנה אליו ושאל אותו: "תגידי לי אהובי! מה לך מצר? מה אירע לך?" סיפר לו הלה את צרתו, שהוא מוזמן למשפט שהוא ירא וחרד ממנו, ועוד סיפר לו את צרתו הגדולה וכל הדברים שאירעו עם שלשת אהוביו.

אותו אדם אמר לו אל תדאג, אני אבוא איתך עד המשפט ואף אמליץ באזני השופטים דברים טובים בעדך. והיה האדם הזה תמה, ששלשת אהוביו לא הסכימו לבוא עמו והשיבו פניו ריקם, ואילו זה שלא היה נחשב בעיניו לאוהב, בא עמו ואף מליץ טוב בעדו...

והנמשל הוא: כי האדם יש לו שלושה אהובים: האחד הם רעיו ואהוביו שהם עמו לפרקים, והשני אשתו ובניו שהם תדירים עמו, והשלישי ממונו שהוא רץ אחריו ושומרו יומם ולילה. והנה בעת פקודתו, ביום שעליו להשיב את נשמתו ליוצרה, אין שום אחד מהם הולך עמו למשפט בפני בית דין של מעלה, והאדם מצטער על שלושתם שביכלה ימיו עמהם ואינם יכולים להצילו.

אך יש אהוב אחד שהאדם לא היה מחשיבו לאהוב כי אם לפרקים רחוקים, ואלו המצוות והצדקות והמעשים הטובים שעושה בחייו לפרקים כשיזדמן לו ואינו רץ אחריהם, והוא חושב אותם לאינם אהובים.

ובאמת הם הם העומדים להציל אותו בעולם העליון, כמו שנאמר (ישעיה נה, ח): "והלך לפניך צדקך". שהמצוות מקדימות והולכות לפניו ומאירות הדרך ומליצות עליו יושר וזכות.

וזהו הרמז שמוזכר כאן בפסוק: "ויאמר ה' אל אברם" - שהיא הנשמה. "לך לך מארצך" - שלא תאבד הזמן עם רעים אהובים בני ארצך "וממולדתך" - זו אשתו ובניו שהם תולדותיו ואשתו שהיא מולידה לו, "ובית אביך" - זה ממונו, שירשו מבית אביו.

לפי שכל אלו השלושה, אין ראוי לאדם שידבק הרבה בהם, שאינם עיקר ביאתו לעולם שבבילם, אלא ילך לארץ הקדושה - זו התורה, שידבק בה ובמעשים טובים ובצדקה שהם עומדים לו לעתיד לבוא. ובשכר זה יזכה ל- "ואעשך לגוי גדול" כמו שידוע שעל ידי המצוות נבראים מלאכים, והם כולם נקראים על שמו. וזהו: "ואגדלה שמך" - והיה ברכה...!

"ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך".

יש לדקדק בפסוק זה, שאומרו הכתוב לכאורה שלא כסדר. שהרי לפי סדר מנהגו של עולם, אדם יוצא תחילה מבית אביו, ואחר-כך הוא יוצא מעיר מולדתו, ורק אחר כך הוא יוצא מארצו. ומדוע אפוא שינה הכתוב את סדר הדברים ואמר: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך"?

תירוץ נפלא על כך, מובא בספר "שערי ישועה", על פי מה שאמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה בתחילת הפרשה): "שמעי בת וראי והטי אוזנך ושכחי עמך ובית אביך" (תהלים מה, יא). שפסוק זה נאמר על אברהם אבינו עליו השלום. ואם כן מעתה הכל יבא על מקומו בשלום. שהכתוב שאמר: "לך לך", היינו שישכח ויעזוב את מולדתו ובית אביו. שכן בנוהג שבעולם, שמכיריו של האדם שהם רחוקים ממנו ואינו רגיל עמם הרבה, אזי הוא שוכח מהם מהר קודם לקרובים וכן שאר הקרובים שוכח הוא אותם קודם לבית אביו, ולכן אמר: "לך לך מארצך" - היינו שקודם ישכח את בני ארצו, ואחר כך את מולדתו, ואחר-כך ישכח בית אביו, ובדרך זו ילך לארץ הקדושה כדי לעשות רצון אביו שבשמים ולהיזבק בה' יתברך ובדרכיו.

וביארנו זאת במשל נפלא: משל לאדם אחד שהיו לו שלושה אהובים. האחד היה מתראה אתו לפרקים, פעם בשבוע, והשני היה מתראה אתו כל יום, והשלישי היה דבק עמו יום ולילה. לימים נתבע האיש הזה למשפט פלילי, ומכיון שכן הלך לבקש מרעיו ואהוביו שיבואו לעזרתו. הלך לאהובו הראשון וביקש ממנו לילך אתו אל בית המשפט. השיב לו אהובו הראשון: "אני איני יכול לילך עמך אלא עד סוף הרחוב של ביתך ולא יותר!"

עזב אותו והלך לאהובו השני, שח לו את כל מה שאירע עמו וביקש ממנו שיבוא איתו למשפט. והשיב לו אהובו השני: "אני הולך עמך עד סוף החצר, פסיעה אחת לא יותר!"

וכשהלך אל אהובו השלישי וסח לו דברים כהוייתם. השיב לו אהובו השלישי: אני איני זז ממקומי! התחיל הלה להצטער. והיה נאנח מקירות לבו ובוכה ואומר: "אלו הם אהובי שנטחתי בהם וביליתי את מיטב ימי ושנותי עמם, הנה הם אינם עומדים לי בשעת צרתי?!"

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

אמרו חז"ל (תנחומא כ, הובא ברש"י) עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם ועכשיו הכיר בה ע"י מעשה, והקשה המהרש"א (ב"ב ט"ז) איך לא הכיר אברהם את שרה מעולם, הרי אמרו חז"ל (קידושין מ"א). אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה, ואברהם אבינו קיים אפילו מילי דרבנן כדאמרין ביומא (כ"ח, ג) עיי"ש.

ונראה דאברהם אבינו לרוב קדושתו ופרישותו קיבל עליו שלא להסתכל עליה כל ימיו, וממילא לא שייך אצלו האיסור לקדשה בלי לראותה, דהרי אין את החשש שמא אח"כ יראה בה דבר מגונה ותתנגה עליו. (פרד"ס יהודה)

הלך לא מתוך רצונו וחשקו, ולכך זה היה נסיון גדול

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וגו'.

איתא בשם כ"ק מרן אדמו"ר הרבי הזקן זי"ע דבאמת אברהם אבינו ע"ה היה חפץ והשתוקק והתגעגע ללכת לאר"י, אעפ"כ כשאמר לו הקב"ה לך לך, לא הלך מחמת חשק ורצון לבו רק וילך אברם כאשר דבר אליו

זיחשבה לו' להקב"ה 'צדקה'

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. והרמב"ן ז"ל הקשה מה הוא הרבותא שהאמין באלוקי אמן.

אולי נוכל לומר הפירוש דהאי ויחשבה לו צדקה קאי על אברהם, שחשב בלבו שכל מה שגמל עליו הקב"ה טובות וישועות הכל בצדקה וחסד חיים, ולא עלה על דעתו שיש לו כלום אצל בוראו, כי ידע לפי רוממות השי"ת לא עשה עדיין כלום כמו שראוי לעבוד למלך הכבוד, וכל מה שהיה מאמין יותר ברוממות ה' יודע יותר שאין לו כלום אצל בוראו, וזהו ויחשבה לו, להקב"ה, צדקה, כל מה שעשה עמו היא צדקה וחסד מרוב חסדו שאין סוף ואין תכלית, כי אם הנותן הוא בעל צדקה אף אם העני הוא איש פשוט ופחות עם כל זה עושה עמו חסד וצדקה.

(תפארת שמואל)

"אסור לקדש אשה עד שיראנה"

הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את (י"ב, י"א)

ה', היינו שהלך רק מחמת דבר ה', לא מחמת רצונו כלל, וזה הוא נסיון גדול. (ישמח ישראל, וכן איתא באמונת משה)

אין חיים אלא תורה מדובר באר"י

לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו' והיה ברכה (י"ב, א' - ב')

הענין שצוה השי"ת לאאע"ה ללכת לאר"י, י"ל כי בימי אאע"ה התחיל להאיר אור התורה"ק, כמבואר בגמרא (ע"ז ט'). שמנין השני אלפים תורה התחיל מואת הנפש אשר עשו בחרן (י"ב, ה') ולזאת היה מוכרח לילך לאר"י, בבחינת הוי גולה למקום תורה (אבות ד', י"ד), כי המקום תורה הוא אר"י, כדאיתא (ב"ר ט"ז, ז') אין תורה כתורת ארץ ישראל, ואמרו חז"ל (ילקוט שלח תשמ"ג) בגויים אין תורה (איכה ב', ט') מכאן שהתורה

באר"י. וזהו דאיתא במדרש (שוחר טוב תהילים נ"ו) להתהלך לפני אלוקים באור החיים (שם, י"ד) זו אר"י, כי חיים הוא תורה, כאמרם ז"ל (שוחר טוב משלי י') אין חיים אלא תורה, והמקום לזכות לזה הוא באר"י.

כל הליכתם של בניי היה כדי להשיג את מדת ההכנעה

ויצאו ללכת ארצה כנען ויבואו ארצה כנען (י"ב, ה') היינו כמוש אמר כ"ק מרן אאמו"ר ז"ע בשם כ"ק מרן אדמו"ר מלובלין זי"ע (דברי אמת פ' שלח) שנקרא ארץ 'כנען' מלשון 'הכנעה', והמכוון בזה שהיתה הליכתם להשיג מדת ההכנעה, כי ההכנעה הוא שורש לכל המדות טובות, ועל ידה יכולה הנפש להיות משועבדת לתורה ועבודת ה', ויבואו ארצה כנען, שבאמת זכו להגיע למדה זו. (כ"ק מרן אדמו"ר שלי"א)

ווארט

מעלת רוחניות מהתקשרות לצדיקים

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת (במדבר י"ט, ו') עץ ארז - רמז להקב"ה כמו שהארז גבוה מכל האילנות, כך הקב"ה גבוה על הכל. ואזוב - רומז על הצדיק הנאצל מהקב"ה כאילו הקטן שנתפשט מאילן גדול. ושני תולעת - רמז שיקשור א"ע לצדיקים, ועל ידם יוכל לקשור א"ע לה' ב"ה וב"ש. (נעם אלימלך)

תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו (תהילים ק"ב, א') כשאדם לומד תורה או עושה מצווה שלא לשמה נברא מזה רק הגוף לבד בלא נשמה, ולכן הצדיק הקדוש הלומד לשמה וכו'. ויש יכולת ביד הצדיק הלומד לשמה להעלות התורה והמצוות של זה שלמד שלא לשמה, כי יכולת בידו להמשיך נשמה לתורתו של זה שעשה הגוף לבד. וזה שאמרו ז"ל "מתוך שלא לשמה בא לשמה" פי' שהתורה תבוא לידי הלומד לשמה והוא יתקנה ע"י איברי הנשמה.

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל נלב"ע ו' סיון תשע"ד

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (ט"ו, ו'). י"ל שאברהם אבינו בעצמו חשב זה להקב"ה לצדקה שעשה עמו, שנתן לו שכל להאמין בה'. (עבודת ישראל)

י"ל שקודם שנתבשר אברהם אבינו בזרע לא היתה לצדקה שלו חשיבות כ"כ, כי אדם שאין לו בנים למי יקבוץ ויצבור, מוטב לו לחלק את ממונו בחייו כדי שצדקו יהלך לפניו ויוליכו למקום מנוחתו, אבל הצדקה שעשה אברהם אבינו אחרי שהוטב לו זרע, היא נחשבת לו לצדקה, שאעפ"י שהיה לו למי להשאיר בכל זאת פזר ונתן. וזהו שאומר הפסוק 'והאמין בה' שיהיה לו זרע, ומאז ואילך ויחשב לו צדקה, קבלת הצדקה שלו את החשיבות הראויה. (ישמח משה)

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' (י"ב, ד'). ולא נאמר שהראה לו את הארץ, כמ"ש שאאע"ה לא רצה לעצמו כלום, ולא שם לבו לזה שהבטיח לו כביכול ברוך הוא. התורה"ק מעידה עליו, שלא רצה לעצמו כלום לטובתו, אך למלאות רצון הקב"ה, לזה נאמר וילך אברם כאשר דבר אליו ה', ולא לשום קבלת שכר. (אור יצחק)

הבט נא השמימה וספור הכוכבים וגו' כה יהיה זרעך (ט"ו, ה'). הבעש"ט הק' ז"ל פרש כך, דכמו שהכוכבים נראים למטה קטנים, ולמעלה בשמים הם גדולים מאוד, כן בניי נראים קטנים למטה בעוה"ז, ובעולם העליון הם גדולים למאוד. (בית ישראל)

וקוי ה' יחליפו כח (ישעיה מ', ל"א) [הפטרות פרשת השבוע]. היינו הצדיקים מחליפים עצמם עם השי"ת כביכול, שהם נותנים את כחם להשי"ת, במה שהם מתפללים בכל כחם, ולומדים תורה ועושים מצוות הכל בכל כחם במסי"ג, והשי"ת נותן להם כוחו, לעשות נפלאות ומופתים. (תורת שמעון)

וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יבאו ברכוש גדול (ט"ו, ד'). לכאורה קשה האיך נענשו המצרים בין במיתת מכת בכורות וטביעה בים סוף ובין בממון שניקח מהם, והלא קיימא לן דמי שנתחייב מיתה וממון אז קם ליה בדרבה מיניה ונענש במיתה לחודא? אלא י"ל דמיתה בידי שמים אינו פוטר מממון והכא באה המיתה מן השמים, וזה שאמר הכתוב, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי 'דייקא' בדיני שמים, ולכן ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, דבכהאי גוונא מת ומשלם. (פרשת דרכים - מקח טוב)

לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך (י"ב, א'). שמעתי בשם צדיק אחד אשר הכתוב היה צריך לומר אשר אני 'מראה לך', או אראה לך, אך היינו אראך שאראה אותך (אברהם אבינו) בפני כל הארץ, שיראו התנהגותך הטובה, ועי"ז יכירו וידעו אמונת ה' ודרכיו. (מנחת אליעזר - מונקאטש)

"אל הארץ אשר אראך". מה שמונע היום לבוא לארץ ישראל, הם רק מוציאי דיבת הארץ רעה, ולא סכנות ומרחקי הים. מי שרוצה באמת לבוא לשם, צריך לילך אפילו ברגל, כמו אברהם אבינו. (רבי נחמן מברסלב)

"ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך". מדרך העולם שכשאדם עולה לגדולה ומתעשר הרי הוא מתרחק מבני משפחתו וממכריו העניים ואין זה לפי כבודו לתת דעתו עליהם ולעזור להם, וממילא קונה לו אדם זה שונאים ומקנאים רבים. לפיכך בירך הקב"ה את אברהם כי אפילו לאחר "ואגדלה שמך" לא תהיה מאלה שגדולתם מביאה להם שונאים. כי אם "והיה ברכה" שתוסיף לעשות צדקה וחסד ותהיה לברכה בפי כל. (הדרש והעיון)

"הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את". אמר הבעל שם-טוב: כשם שאדם המסתכל בראי, יודע מה שעליו לתקן בלבושו או בפניו, כך כאשר אדם רואה חסרונות אצל זולתו, עליו להסיק מכך שגם בו עצמו אותם חסרונות. זה שאמרו חכמינו: "איזהו חכם הלומד מכל אדם" (אבות ד, א).

"הבט נא השמימה וספר הכוכבים...כה יהיה זרעך". אומר רבי מאיר שפירא מלובלין: כך אמר הקב"ה לאברהם: יודע אתה שלא תוכל לספור את הכוכבים, ואף על פי כן מביט אתה לשמים ומנסה לספור אותם. אף צאצאייך יהיו כך, תהיה בהם ההעזה והרצון להתמודד עם דברים הנראים למעלה מן הטבע ומיכולת אנוש.

"ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים... כה יהיה זרעך" כשם שהכוכבים נראים לעינינו מרחוק כנקודות זעירות בלבד, בה בשעה שהם עולמות עצומים... כך ייראו גם היהודים. בעולם הזה יהיה מראיהם עילוב ושפל, אולם בשמים יהיו עצומים ורמים ויהוו את היסוד של כל הבריאה... (הבעש"ט)

אברם אל נא תהי מריבה ביני וביניך". הדבר התחיל אמנם בין הרועים, אולם יסתיים "ביני וביניך". כך היא דרכה של כל מחלוקת, שהיא מתחילה קודם אצל הנלווים, אצל הסביבה, ונתפסים אחר כך גם המנהיגים עצמם.

"ואברכה מברכך ומקללך אאר". מדוע נאמר בברכה קודם "ואברכה" ואחר כך "מברכך", ואילו אצל קללה נאמר להיפך, קודם "מקללך" ואחר כך "אאר"? משום שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה". ולפיכך המברכים יתברכו עוד לפני שיגיעו לכלל מעשה, רק בשביל המחשבה. ואילו המקללים יתקללו רק לאחר מעשה ולא אחר המחשבה. (כלי יקר)

לקח טוב

אברהם אבינו ע"ה הפך הכל לטוב

הקב"ה לפרסם זה בעולם. שיש כח ויכולת בכל אדם להפוך כל מדותיו הרעים לטוב. ולקדש ולטהר את כל רמ"ח אבריו. ולהרגיל א"ע בזה שלא יעשה שום דבר שלא לרצונו ית"ש ח"ו עד שההרגל נעשה בו טבע שני. ועי"ז זוכה אאע"ה להגביר מדת החסד בעולם. כי חסד הוא ימין כנודע. והיצה"ד הוא בחלל שמאלא דלבא. והגבורות נקראים שמאל. כטעם שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (שיר השירים ב'). ואאע"ה הפך את כל היצה"ד לטוב כנ"ל (בירושלמי) והכניס כל השמאל להימין. ונעשה הכל בחי' ימין. ועי"ז ימין ה' רוממה בו'. זה הוא אחד ה' אברהם (יחזקאל ל"ג). היינו שכל אדם מאת חטא אדה"ר הוא שנים. היינו החומר והצורה. היצ"ט והיצה"ר. ימין ושמאל. אבל אאע"ה ה' אחד כי הפך הכל להימין ולטוב כנ"ל, עד כאן דברי קדשו של רבינו ז"ע.

הלימוד מזה שכך אנחנו צריכים ללמוד ממידותיו ומעשיו של אברהם אבינו ע"ה ולהפוך הכל לטוב, דהיינו לקדש ולטהר רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו להשי"ת, ואפילו מי שחושב שהוא לא יכול, הרי גם אבהם אבינו נולד מטמא, ולא אמר לא יכולתיו רק עשה למעשה, ולכך גם הוסיפו לו את האות ה' בשמו (מתוך דברי קדשו דרבינו ז"ע).

לך מ' ארצך וגו' ופירש"י ז"ל להנאתך ולטובתך וכו' ועוד שאודיע טבעך. רבינו בעל ה"ישמח ישראל" (בפרשתן) כתב ביד קדשו: ויש לכאר כתוב ופירש"י הנ"ל ע"ד הרמז והעבודה אולי נוכל לפרש דהנה נודע שאאע"ה שתי כליותיו נובעות חכמה (ב"ר פ' צ"ה). היינו שקידש וטהר רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו לעבודתו ית"ש. וגם זכה שהוסיף לו [אות] ה' בשמו. להוסיף לו אף החמשה אברים שאינו ברשותו של אדם (גדרים ל"ב). להפכם הכל לטוב. וכדחז"ל ירושלמי (סוטה פ"ה) אברהם אבינו עשה מרע טוב עי"ש. היינו שהפך כל המדות רעות שבאדם. והכניסם לקדושה לעבוד בהם הבורא ית"ש. ואף שנוכל מטמא והן בעון חוללתי. וכש"נ מי יתן טהור מטמא לא אחד (איוב י"ד). אעפ"כ הרגיל כל אבריו כל כך שלא יעשו שום תנועה קלה שלא לרצון ית"ש. רק הכל בקדושה ובטהרה. עד שהפך את הרע לטוב לגמרי. כי ההרגל נעשה טבע שני. וזה שאמר לו הקב"ה לך בעולם. והראה לכל באי עולם איך אתה עושה כל הדברים הגשמיים. שזה נקרא "להנאתך לטובתך ולהודיע טבעך. היינו טבע השני שבך בעולם. וכדאי' (במד"ר פ' זו) צדיק כתמר יפרח מה התמר הזה יש לו תאוה אף הצדיקים יש להם תאוה. ומה תאוהם ה'. כש"נ קוה קויתי ה'. היינו שכל תאוהם הוא כולו קודש. רק לה' לבדו. ולא לזר חלק אתם. ודבר הזה ה' נראה באאע"ה. וצוה אתו

מעשי צדיקים

ראש השודדים התגיר וחזר בתשובה

בינתיים סיים הצדיק את התפילה והלך לביתו, רק עכשיו אחרי שהצדיק כבר לא היה במקום, התעוררו השודדים מהשוק בו היו נתונים, הם רצו אל מנהיגם וקראו לו לברוח מן המקום, ונבעתו לראות כי הלה אינו מסוגל להניע איבר, ואיך באפשרותו לזוז מן המקום, הוא עמד שם משותק כולו, מכף רגל ועד ראש, פיו פעור ועינו בוהות. נכחו השודדים שהיו אנשים פרימיטיביים ולא ידעו את נפשם, הם החלו להצטלב ולהתרוצץ מסביב כשהם לא יודעים מה לעשות. פתאום נזכר אחד מהם במה שמע פעם ואמר: אתם יודעים מה קרה כאן? זה היה הרב הזקן ששיתק את המנהיג שלנו, הרי זה הרב המפורסם של קאזניץ שהוא אדם קדוש, אנשים אומרים שיש לו כוחות פלא נעלים, והוא כבר הראה מופתים רבים, הראש והמנהיג שלנו עשה שטות כאשר הרים ידו על היהודי הקדוש הזה. "ומה עושים עכשיו?" שאלו חבריו את השודד שאמר את הדברים הללו, "בואו ניקח את המנהיג שלנו אל הצדיק ונבקש ממנו סליחה ומחילה" אמר השודד.

אמרו ועשו, הביאו את מנהיגם המשותק אל הצדיק, והעמידוהו לפניו כפי שהוא, משותק ולא מסוגל לדבר או להניע אבר. שאל אותם המגיד מה אתם רוצים? והם ספרו ואמרו לו: "רב קדוש, אנחנו, כלומר הפרנסה שלנו היא ביזה ושוד, ומאחר שקשה לחיות משוד רק מהיער, חשבנו להיכנס הערב לעיר, ראינו הרבה יהודים ליד בית הכנסת עומדים ומתנועעים, וחשבנו לאסוף מהם קצת כסף, אולם הם ברחו על נפשם, ורק הרב הקדוש נשאר עומד על מקומו, והנה המנהיג שלנו עשה שטות והרים את ידו על הרב הקדוש, ונשאר משותק כמו שהוא ניצב עתה לפניך, אנחנו מבקשים את סליחת הרב הקדוש ואנחנו נשבעים בשם המנהיג שלנו ששוב לא נעשה דבר כזה, ואנחנו מבקשים שהרב הקדוש ימחול לנו וישחרר אותו מהתרדמה העמוקה שנפלה עליו.

התפלא המגיד מקאזניץ פליאה גדולה ואמר: לא שמתי לב כלל שמישהו העליב אותי, אולם אם הדבר הוא כך כפי שאתם אומרים, אני מוכן לסלוח למנהיג שלכם בתנאי אחד, אם הוא יבטיח לי שלעולם לא ירים יד על יהודי, והוא וחבורתו שוב לא יעשו עוול לשום יהודי בעולם. אנחנו מוכנים להבטיח, אולם הראש שלנו אינו מסוגל להוציא מלה מפיו, אמרו השודדים, ניגש הצדיק אל ראש השודדים, הביט הישר לתוך עיניו ואמר לו בקול תקיף "אתה מבטיח שלעולם לא תעשה ליהודי שום רעה?" "אני מבטיח, אני נשבע" גמגם ראש השודדים שהמלים יצאו מפיו מקוטעות, מיד כשאמר זאת, חזרה אליו לשונו והוא החל להתנצל ולבקש סליחה עם דמעות בעיניו. הצדיק אמר לשודדים שמכאן ואילך עליהם להפסיק לעסוק בשוד וביזה, ועליהם לחפש פרנסות אחרות, הוא השביע את ראש השודדים ואמר לו כי הוא מוחל לו אולם רק שהוא וחבריו יעמדו בהבטחתם. כאשר סיים הצדיק את דבריו הרגיש השודדים שכוחותיו חוזרים אליו והוא מסוגל להניע את ידיו ורגליו. כנופיית השודדים הלכה לה, ושוב לא שמעו עליה בעיר.

המגיד הגדול מקאזניץ הרה"ק רבי ישראל הופשטיין זיע"א נולד בעיירה הפולנית הקטנה אופאטו בשנת תקמ"ו ונסתלק לבית עולמו בשנת תרט"ו. אביו ר' שבתאי היה כורך ספרים עני וירא שמים. במשך שנים רבות לא זכו לפרי בטן, עד שקיבלו ברכה מהבעל שם טוב הקדוש זיע"א ונולד רבי ישראל. כבר מצעירותו הצטיין רבי ישראל בכשרונות בלתי רגילים, ובהתמדה רבה בלימודים, הוא היה תלמידו של המגיד הקדוש ממעוריתש זיע"א. מאוחר יותר קיבל על עצמו את תפקיד המגיד בעיר קאזניץ. והתפרסם בכל העולם כצדיק וקדוש, ובעל מופת.

פעם אחת היה זה במוצאי שבת קודש, אחרי תפילת ערבית יצאו מאות המתפללים לחצר האחורית של בית הכנסת, יחד עם רבם, כדי לקדש את הלבנה תחת כיפת השמים, עננים כבדים שטו במרומים וכיסו מרבית הזמן את הלבנה, עיני הצדיק היו מופנות אל השמים, ומבטו כאילו חדר אל מעבר לעננים, ואחרי זמן לא רב התפזרו להם העננים והלבנה יצאה והתגלתה במלוא הודה והדרה, והמתפללים הרבים החלו לומר בדביקות את הפסוקים המוכרים שאומרים ב"קידוש לבנה". הם היו כל כך שקועים בתפילה עד שלא השגיחו בסכנה הפתאומית שארבה להם, כנופייה של שודדים שהסתובבה ביערות הסמוכים, חדרה אותו ערב לעיר קאזניץ, כדי להתנפל על אנשים ולקחת את כספם ואת רכושם, כאשר שמעו השודדים את רעש התפילה ליד בית הכנסת, החלו לנוע באותו כיוון כדי להתנפל על האנשים שהתכנסו שם, ולשודד את כספם, הם לא ידעו כי ליהודי היוצא במוצאי שבת מבית הכנסת, אין בכיסו אפילו פרוטה אחת.

כאשר התקרבו השודדים למקום נמלטו היהודים על נפשם, וחצר בית הכנסת התרוקנה בין רגע, ונשאר במקום רק המגיד הקשיש שעמד על מקומו בעיניים עצומות, כשהוא אומר את פסוקי קידוש הלבנה בדבקות עצומה, הוא היה כל כך מופשט מהגשמיים באותה שעה, שכלל לא ראה ולא שם לב למתרחש מסביב. ראש השודדים שהיה איכר מגודל, מגושם וחזק מאד, ניגש אל הצדיק בריצה, כשפיו מלא קללות נמרצות, הוא הרים את ידו כדי לכבד את הצדיק במכה הגונה, אולם המגיד הקדוש לא הבחין בו כלל, הוא עמד בעיניים עצומות ורק שפתיו רחשו תפילה, כאשר הוא חזר שלוש פעמים על הפסוק הידוע אותו אומרים בקידוש לבנה בשני כיוונים הלך וחזור, "תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן" הוא חזר על הפסוק לאט לאט שלוש פעמים, כמי שסופר פנינים. דבר זה הרגיו את השודד עוד יותר, הוא המשיך לקלל את הזי"ד - היהודון, ועמד להתנפל עליו בחמת זעם, אולם אז קרה משהו בלתי צפוי, הוא קיבל לפתע שיתוק ונשאר על עמדו בפה פעור, וידו שעמדה להכות את הצדיק נשארה מורמת למעלה כתלויה באויר. חבריו השודדים ראו את המתרחש, ואף הם נעמדו מבובלים ומתוסכלים כשאינם מסוגלים לזוז ממקומם, כאילו תרדמה עמוקה נפלה עליהם.

בעבור זמן רב חזר ראש השוודים בחשאי ובה לביתו של המגיד מקאזניץ, הוא סיפר לרבי כי מאז אותו מקרה הוא אינו מוצא מנוחה לנפשו, המצפון מציק לו ומייסר אותו על מה שעשה קודם, ורגש עמוק של חרטה מקנן בלבו. הוא אמר לצדיק כי הוא רוצה לחזור בתשובה שלמה, ורצונו להיות יהודי. המגיד מקאזניץ ניסה להניא את האיש מכוונתו, אולם כאשר ראה

שכוונתו רצינית, הוא הודיע אותו כיצד ובאיזה אופן הוא יכול להתגייר ולהיות יהודי. ואכן ראש השוודים לשעבר נהיה לגר צדק, ומכאן ואילך הוא השתדל לעשות טובות ולעזור ליהודים ככל שרק יכל. את שנות חייו האחרונות הוא עשה בבית המדרש של העיר קאזניץ, מקום שם הוא התפלל בדבקות ואמר תהלים יומם וליילה.

חזקנו קורא נא

לחזוק ולעידוד לימים אלו

זכות אברהם אע"ה שמתמשכת מתחילת היום ועד סופה

שאפילו והם לצורך גשם בלבד, אבל תפילתנו ותקונתנו שיעלה אותם גבוה לדברי רוחניות. וממשיך התפארת שלמה ה' ישלח עזרו שיהי' כל מגמת תפצינו בכל צרכינו למען כבודו ית"ש לכל יחסר לנו מטובו למען נוכל לעבדו בשמחה וטוב לבב."

ובזה מסיים ה"תפארת שלמה" וכוזה היה עבודת אאע"ה להמשיך אלקותו ית"ש על כל העולם. וז"ש רש"י במתק לשונו עה"ק "ואעשך לגוי גדול - זה שאומרים אלקי אברהם" שיתפללו כל באי עולם על המשכת האלקות של אברהם כנ"ל. וז"ש בתפלה אלוקינו ואלוקי אבותינו אלוקי אברהם וכו' פי' המשכת האלקות של אברהם שהי' ברצונו אז כן נזכה אנחנו כולנו להרים קרן ממשלתו על כל העולם, כב"א."

ומתורץ לנו יפה למה תיקנו תפילת שחרית עם קום האדם משנתו, על התחלת היום, לעורר את כוחו של אברהם אבינו ע"ה, הוא שהיה ראש למאמינים, ובכוחו ממשיך עלינו את האמונה לכל היום, ולכך גם אנחנו מזכירים אותו בברכת אבות ראשונה 'אלוקי אברהם' להמשיך על עצמינו את המשכת האלקות של אברהם אבינו ע"ה, ושנוכל שיעלה תפילותינו לדברי רוחניות, ואע"פ שכל תפילתנו המה לנשמות שאנו צריכים מחמת העולם השפל, אע"פ מבקשים אנו שבזכות אבותינו הק' יעלו התפילות לצורך גבוה.

זאת ועוד, נביא עוד מדברים החוצבים להבות אש של רביה"ק בעל ה"תפארת שלמה" ז"ע, שהם גם כהמשך לדברינו לעיל, וזה הם דבריו הקדושים תיבה בתיבה "ואברכה מברכך כו'. נקדים בפ' נוצר חסד לאלפים לאוהבי ולשומרי מצותי. נוצר' אותיות צנור' כי כל צדיק עושה צנור להשפיע כל טוב לבני' ויש ב' בחי' צדיקים. יש צדיק שמושך צנור לדורו ולדורות הבאים אחריו עד עולם. ויש עוד בחי' צדיק שמושך רק לו לבדו כמ"ש בנה איש צדיק תמים היה בדורותיו לבד אבל אברהם אבינו היה צנור המשפיע לדור דורות עד עולם. וז"ש אהבת עולם אהבתך על כן משכתך חסד. וז"ש מעין הברכה צדיק יסוד עולם. וז"פ ואברכה מברכך לשון הברכה ונטיעה שהבטיחו הש"י שהוא יהיה הצנור אשר ימושך ההשפעות חסד לעולם. וז"פ ואברכה מברכך מברכה העליונה. ובה יובן מה שפרש"י זה שאומרי' אלוקי אברהם להתברך מברכה העליונה שהמשיך אאע"ה. וז"פ ויעל אלוקים מעל אברהם כשמזכירים אלוקי אברהם מיד ילך מדת אלוקים ויסתלקו הדיני'. ובה יובן המאמר אלוקי אברהם זכור לעבדך חסדי ה' אזכיר תהלות ה'. פי' כשמזכירים אלוקי אברהם אזי הקב"ה זכור לישראל להשפיע חסדים. אמר."

והשלחה עולה מאליה. אנו מזכירים בראשונה 'אלוקי אברהם', שאברהם אע"ה המשיך חסד לעולם כולו, ולכך מבקשים אנו שיעמוד לפני כסא הכבוד וימשיך עלינו חסדים מרובים ומגולים תמיד עלינו ועל כל בני ישראל בכל מקום שהם. ולזאת יקח אדם מוסר לעצמו, כמה גדולה היא תפילת שחרית, כל תיבה ותיבה, הכח של האמונה שיש בה להכניס בליבנו, כמה חסדים יכולים אנו להמשיל על עצמינו כל משך היום, ועוד ועוד דברים שאין המקום להרחיב עוד, ולכל לפספס הזדמנות יקרה זו שחוזרת בכל יום בזריחת החמה. וזכור חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה" אמר וכן יהי רצון.

נצטוינו להתפלל בכל יום שלשה תפילות, שחרית מנחה וערבית, בוקר צהריים וערב. שחרית תיקן אברהם אבינו ע"ה, ואותו מתפללים אנו עם שחר, דכתיב (בראשית יט, כז) "וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם פני ה'" ודרשו חז"ל (ברכות כ"ו:) ואין עמידה אלא תפילה שנאמר (תהלים קו, ל) "ויעמד פינחס ויפלל". מנחה תיקן יצחק אבינו שנאמר (בראשית כד, סג) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ואין שיהיה אלא תפלה שנאמר (תהלים קב, א) "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו". ותפילת ערבית תקן יעקב אבינו ע"ה שנאמר (בראשית כה, יא) "ויפגע במקום וילן שם" ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז, טז) "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע ביי". ומחלוקת תנאים העם הזה ואל תשא בעדם מה תיקנו את כל התפילות, רבי יוסי ברבי חנינא סובר 'כנגד (ברכות שם) כנגד מה תיקנו את כל התפילות, רבי יוסי ברבי חנינא סובר 'כנגד תפילת אבות תיקנום' ורבי יהושע בן לוי סובר 'תפילות כנגד תמידין תקנום'. (עפ"י ברכות כ"ו ע"ב).

התפילה הראשונה עם קום האדם בשעות הבוקר היא תפילת שחרית שתיקן אברהם אבינו ע"ה, שהוא זה שהתחיל להאיר את העולם באמונתו, ולכן הוא תיקן את התפילה הזאת שאפשר להתפלל החל משעת זריחת החמה. [וכן הלאה. יצחק אבינו תיקן את תפילת המנחה, שהוא בחר ללכת בדרכי אביו אברהם אבינו ע"ה, ולהמשיך בדרך האמונה, שכל היום נמשך בדרך האמונה. ויעקב אבינו ע"ה תיקן את תפילת ערבית שמפללים אותה לאחר השקיעה, שמתוך החשכות אפשר להתקשר עם הרבש"ע, והדברים מרומזים היטב בכתוב (מיכה ז, ח) "כי אשב בחשך ה' אור לי"]. ובתפילת שחרית יש את כל הארבעה עולמות שאנו עולים בכל מהלך התפילה אצילות בריאה יצירה ועשיה, פסוקי דזמרה, תפילת השמו"ע, וכן הלאה ע"ז הדרך.

לכאורה צריכים להבין על מה תיקנו לנו חז"ל שהתפילה הראשונה בתחילת היום יהיה תפילת שחרית שתיקנה אברהם אבינו ע"ה, ועוד, למה מזכירים אנו בתפילת אבות את אברהם אע"ה 'אלוקי אברהם' בראשונה? מעשה רב מובא בס' עמק המלך שפעם אתת בעי"כ לעת ערב בעיר חברון היה חסר איש אחד למנין עשרה ונצטערו יושבי העיר מאד. והיה להם נס ומופת גדול שבה אאע"ה ועמד עמהם בתפלה עד אחר תפלת נעילה ואח"כ נעלם מהם ע"ש.

ומסביר בעל ה"תפארת שלמה" ז"ע (בפרשתן) "והענין הוא כי התפלות בצרכי בני"א הוא באמת מדרגה שפלה מאד בבני חיי ומזוני, עניני עוה"ז השפל. אך האדם המשגיח על כל דרכיו במישור יהי' כל מגמת חפצו בבקשתו למען כבודו ית"ש להרים גדולתו וממשלתו למען יכירו וידעו כל יושבי תבל וכו'. ולזה טרם עמדו להתפלל אומרים ד' שפתי תפתח וכו' גם בתפלת ימים הנוראים אומרים הורם מה שיאמרו וכו'". והיינו קודם שאנו ניגשים להתפלל קדם רבונא דכולא עלמא להתפלל ולבקש על צורכינו, מבקשים אנו מהרבש"ע 'ה' שפתי תפתח ופי' יגיד תהלתך' שנוכל להתפלל רק כדי 'ופי' יגיד תהלתך' שהכל יהיה למען כבוד ית"ש, ולכך גם אנו אומרים 'הורם מה שיאמר' שריבש"ע יעלה את תפילתנו,

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

נודב לע"נ הרב מרדכי מנחם
מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח רבי יוסף
אלימלך בן הרה"ח רבי
חיים אליעזר ז"ל
נלב"ע י"א אלול תשע"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ
מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב
הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד
ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר'
יוחנן דב הלוי ע"ה
נלב"ע ז' אדר תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן
הרה"ח ר' משה אריה ז"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"ד
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פינגבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פינגבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.